

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ
У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ
ОСВІТИ ДРУГОГО РІВНЯ (МАГІСТЕРСЬКОГО) ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗА ОПШ СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ГЕОГРАФІЯ. БІОЛОГІЯ ТА ЗДОРОВ'Я
ЛЮДИНИ)

УДК 378.147.091.33-027:[91+57+613.9](072)

Друкується згідно з рішенням вченої ради
Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка
(протокол № від 2022 р.)

Рецензенти:

Браславська О.В. – доктор педагогічних наук, професор, академік Академії наук вищої освіти України, завідувач кафедри географії та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Бойченко М.А. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка.

М54 Методичні вказівки до проведення виробничої (педагогічної) практики у закладах загальної середньої освіти для здобувачів освіти другого рівня (магістерського) вищої освіти за ОПП Середня освіта (Географія. Біологія та здоров'я людини) / укладачі О.Г. Корнус, Л.П. Міронець, О.М. Король. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. 28 с.

Методичні вказівки до проведення виробничої (педагогічної) практики у закладах загальної середньої освіти для здобувачів освіти за ОПП Середня освіта (Географія. Біологія та здоров'я людини) розраховані на студентів другого рівня (магістерського) вищої освіти. Містять основні завдання виробничої педагогічної практики, види діяльності та обов'язки магістрантів-практикантів, зміст і форми організації педпрактики, рекомендації для проведення позакласної роботи, форми, методи та критерії оцінювання магістрантів з виробничої (педагогічної) практики, вимоги до звітної документації магістранта-практиканта.

Методичні вказівки укладені відповідно до «Положення про проведення практик у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка» (ухвалено рішенням вченої ради СумДПУ імені А.С. Макаренка № 6 від 26.12.2017 р.).

© Корнус О. Г., Міронець Л.П.,

Король О. М., 2022

© СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022

ЗМІСТ

Вступ	4
Мета і завдання виробничої (педагогічної) практики	4
Організація і зміст виробничої (педагогічної) практики	6
Основні види діяльності магістрантів-практикантів	6
Зміст виробничої (педагогічної) практики	7
Форми організації виробничої (педагогічної) практики	9
Методичні рекомендації	12
Позакласна робота магістранта під час проходження виробничої (педагогічної) практики	13
Критерії оцінювання магістрантів з виробничої (педагогічної) практики .	14
Вимоги до звітної документації магістранта-практиканта	17
Додатки.....	19

ВСТУП

Професійна підготовка майбутнього вчителя, формування його педагогічних здібностей здійснюється в процесі навчальної діяльності, важливою частиною якої є виробнича (педагогічна) практика, яка забезпечує інтеграцію знань та їх застосування. Педагогічна практика посідає особливе місце у системі підготовки майбутніх вчителів географії і біології та основ здоров'я. Діяльність магістрантів у період виробничої практики є аналогом професійної діяльності вчителя, вміщує в собі всі її види та функції.

Під час практики магістранти повинні ознайомитись з основними функціями педагогічної діяльності вчителя географії і біології та основ здоров'я, спостерігати і аналізувати його діяльність на уроках та у позаурочний час. Магістранти мають змогу реалізувати отримані під час освітнього процесу фахові та психолого-педагогічні знання і вміння. У них є можливість моделювати освітній процес, реалізовувати на практиці створені моделі та оцінювати їх ефективність.

Програма практики передбачає формування методологічної культури майбутніх вчителів географії і біології та основ здоров'я, яка втілюється у володінні системою методів навчання, технологією передачі знань та рівнем сформованості вмінь контрольної-оцінювальної діяльності.

Виробнича (педагогічна) практика має за кінцеву мету спрямувати магістрантів на творчий пошук та самовдосконалення на шляху до оволодіння високим рівнем професіоналізму.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

Мета виробничої (педагогічної) практики з географії на 2 курсі магістратури – через практичні дії опанувати теоретичним матеріалом з географії і біології та основ здоров'я, набути необхідних професійних навичок майбутнього вчителя, оволодіти основними функціями педагогічної діяльності педагога та сформувати його професійні вміння.

Виробнича практика покликана навчити магістрантів застосовувати отримані знання в університеті зі спеціальних дисциплін на практиці.

Основні завдання виробничої (педагогічної) практики:

1. Поглибити і закріпити теоретичні знання з шкільної курсів географії і біології та основ здоров'я і методик їх навчання.
2. Навчити магістрантів спостерігати і аналізувати освітній процес у школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей.
3. Навчити магістрантів планувати типи уроків з географії і біології та основ здоров'я.
4. Сформувати навички самостійної підготовки до проведення уроків та позакласних заходів з географії і біології та основ здоров'я.
5. Підготувати магістрантів до проведення різнотипних уроків із застосуванням ефективних методів і прийомів навчання.
6. Сформувати контрольню-оцінювальну діяльність вчителя-фахівця.
7. Вдосконалювати вміння планувати освітній процес.
8. Формувати вміння проводити аналіз та самоаналіз уроків географії і біології та основ здоров'я.
9. Розвивати інтерес до педагогічної професії, до вивчення магістрантами передових педагогічних технологій.
10. Сформувати у магістрантів-практикантів вміння проводити науково-дослідну роботу.

У процесі педагогічної практики у магістрантів повинні сформуватися **професійні вміння та навички:**

1. викладати географію і біологію та основи здоров'я з урахуванням останніх наукових досягнень;
2. застосовувати новітні інформаційні технології у викладанні географії і біології та основ здоров'я в школі;
3. складати фрагменти календарно-тематичного та поурочного планування;
4. використовувати різноманітні методи та прийоми роботи з учнями на уроках географії і біології та основ здоров'я;
5. навчитись аналізувати уроки учителів та магістрантів-практикантів;
6. вміло використовувати наочність на уроках географії і біології та основ здоров'я;
7. роботи навчальний матеріал доступним і цікавим для учнів;

8. складати план позакласної роботи з географії та біології та основ здоров'я;
9. формувати в учнів моральні якості характеру, любов до рідного краю;
10. удосконалювати рівень професійної підготовки.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

Згідно навчального плану виробнича (педагогічна) практика проходить на II курсі магістратури у I семестрі (тривалість практики – 6 тижнів). Під час практики магістранти повинні відвідувати уроки, які проводяться вчителями школи та магістрантами-практикантами, проводити пробні та залікові уроки, виготовляти дидактичні матеріали та унаочнення, вести позакласну роботу з географії і біології та здоров'я. За результатами практики виставляється диференційований залік. По закінченню виробничої (педагогічної) практики в університеті проводиться підсумкова конференція, на якій магістранти звітують про результати проходження практики, діляться своїми враженнями та висловлюють пропозиції щодо вдосконалення педагогічної практики.

ОСНОВНІ ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ МАГІСТРАНТІВ- ПРАКТИКАНТІВ

1. Ознайомлення зі школою, кабінетом географії і біології та основ здоров'я, його обладнанням, технічними засобами та картографічними матеріалами.
2. Ознайомлення з документацією вчителя географії і біології та основ здоров'я: тематичними планами, поурочними планами, класними журналами.
3. Спостереження за методикою проведення уроків географії і біології та основ здоров'я вчителями школи, знайомство з особливостями їх педагогічних технологій.
4. Складання індивідуального плану на період практики.
5. Робота з необхідною методичною літературою.

6. Підготовка до проведення уроків географії і біології та основ здоров'я (отримання консультацій від методистів та вчителів школи, написання планів-конспектів, виготовлення унаочнень, дидактичних матеріалів).

7. Проведення пробних уроків географії і біології та основ здоров'я з наступним самоаналізом.

8. Розробка сценарію позакласного заходу з географії і біології та основ здоров'я.

9. Самостійне написання планів-конспектів до уроків географії і біології та основ здоров'я.

10. Проведення залікових уроків географії і біології та основ здоров'я.

11. Проведення позакласного заходу з географії і біології та основ здоров'я.

12. Відвідування уроків інших магістрантів-практикантів та участь у їх аналізі.

13. Оформлення та здача звітної документації.

ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

Педагогічна практика складається з:

1. організаційної роботи;
2. навчальної роботи;
3. позакласної роботи;
4. профорієнтаційна робота.

До змісту організаційної роботи магістранта-практиканта належать:

1. ознайомлення зі специфікою діяльності ЗЗСО даного типу (загальноосвітньої, ліцею, гімназії тощо);
2. ознайомлення зі шкільною документацією, планом навчальної і виховної роботи, планом роботи класного керівника.

3. вивчення класу, в якому магістрант буде проходити практику;

До змісту навчальної роботи магістранта-практиканта належать:

1. вивчення матеріалів кабінету географії, плану відкритих уроків, методичні розробки;
2. складання індивідуального плану на період практики;
3. складання тематичного плану уроків на основі планів учителів;
4. планування окремих уроків;

5. проведення уроків із дотриманням психолого-педагогічних, методичних і гігієнічних вимог до уроку;
6. відвідування уроків учителів та магістрантів-практикантів;
7. проведення предметного й комплексного аналізу відвіданих уроків;
8. проведення психолого-педагогічного аналізу уроку;
9. оволодіння вміннями виховання учнів на уроці географії і біології та основ здоров'я;
10. виготовлення наочних посібників, роздавального дидактичного матеріалу;
11. проведення додаткових занять із невстигаючими;
12. участь у роботі у підсумкових заходах із педпрактики;
13. скласти звіт про проходження виробничої (педагогічної) практики.

До змісту науково-дослідної роботи магістранта-практиканта належать:

1. проведення тестування учнів із метою виявлення рівня володіння знаннями з географії і біології та основ здоров'я;
2. вивчення наукової методичної літератури з метою удосконалення своєї роботи, теоретичного осмислення реального освітнього процесу;
3. виступи на методичних семінарах магістрантів-практикантів;
4. проведення спостережень з метою вивчення та узагальнення досвіду вчителів у викладанні географії і біології та основ здоров'я;
5. проведення досліджень, необхідних для написання кваліфікаційної роботи.

До змісту позакласної роботи магістранта-практиканта належать:

1. проведення консультацій з географії і біології та основ здоров'я;
2. вивчення системи роботи вчителя географії і біології та основ здоров'я, спрямованої на формування в учнів стійкого інтересу до предмету;
3. спостереження та аналіз окремих видів позакласної роботи, що проводять учителі школи;
4. планування, підготовка та проведення запланованої позакласної роботи;
5. відвідування й аналіз позакласних заходів, які проводять магістранти;

6. допомога в обладнанні кабінету географії і біології та основ здоров'я (виготовлення таблиць, схем, стендів, виготовлення дидактичних матеріалів тощо).

До форм позакласної роботи з географії і біології та основ здоров'я належать:

1. Змагання, конкурси та вікторини.
2. Походи та екскурсії.
3. Уявні мандрівки та подорожі.
4. Географічні ігри, естафети.
5. Випуск географічних газет та журналів.

До форм профорієнтаційної роботи магістранта-практиканта належать:

1. організація екскурсій учнів на природничо-географічний факультет та до ботанічного саду;
2. показ відеофільму та презентацій про Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка та природничо-географічний факультет;
3. поширення профорієнтаційного матеріалу учням старших класів (флаєри, календарики, рекламні буклети тощо);
4. проведення тематичних бесід профорієнтаційної тематики або організація зустрічі адміністрації факультету з учнями та їх батьками.

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

Організацію, контроль та методичне керівництво виробничою педагогічною практикою здійснюють керівник практики, методисти з фаху.

Керівництво практикою на здійснює викладача від кафедри загальної та регіональної географії, на якого покладено такі обов'язки.

Обов'язки керівника практики:

- ☑ забезпечує організацію та проведення практики;
- ☑ здійснює попередній розподіл магістрантів на практику;
- ☑ проводить інструктаж для магістрантів про порядок проходження практики;

☐ складає програму проходження магістрантами практики, виносить питання на обговорення кафедри, яка на відповідному засіданні схвалює її;

☐ визначає бази виробничої практики, узгоджуючи із відділом практики університету;

☐ забезпечує розподіл методистів географії і біології та основ здоров'я;

☐ організовує та проводить настановну й підсумкову конференції з педагогічної практики;

☐ здійснює загальний та безпосередній контроль із педагогічної практики;

☐ приймає звітну документацію магістрантів;

☐ підбиває підсумки виробничої (педагогічної практики) та готує звіт у відділ практики університету;

☐ звітується про стан проходження магістрантами виробничої (педагогічної практики) на засіданнях кафедри та вченої ради факультету.

Методист з фаху виконує таку роботу:

☐ відповідає за практику закріпленої за ним групи магістрантів;

☐ бере участь у проведенні настановної та підсумкової конференцій;

☐ організовує взаємовідвідування магістрантами уроків один одного та їх аналіз;

☐ відвідує залікові уроки магістрантів та заліковий захід із предмета;

☐ аналізує документацію, подану магістрантами;

☐ готує магістрантів до виступів на підсумковій конференції;

☐ бере участь у проведенні диференційованого заліку з педагогічної практики на засіданні кафедри.

Орієнтовний план проведення настановчої конференції:

1. Виступ керівника практики про зміст, цілі та завдання педагогічної практики магістрантів природничо-географічного факультету.

2. Виступи методистів фахових кафедр природничо-географічного факультету.

3. Розподіл магістрантів на практику.

З метою контролю та на допомогу методистам один із магістрантів призначається старостою групи в конкретному освітньому закладі.

Староста групи магістрантів-практикантів зобов'язаний:

☐ у перший тиждень подати керівнику практики на кафедру загальної та регіональної географії графік та розклад дзвоників і уроків за схемою;

☐ прозвітувати в перші два дні про своєчасну явку магістрантів на бази практики;

☐ вести облік відвідування магістрантами-практикантами освітнього закладу;

☐ здійснювати постійний зв'язок із керівником практики та методистами в плані проведення відповідних консультацій.

Дні тижня	Магістрант, який проводить урок	учитель	клас	урок	час проведення	номер каб.
понеділок						
вівторок						
середа						
четвер						
п'ятниця						
субота						

Обов'язки магістранта-практиканта:

☐ сумлінно й відповідально готуватися до проведення уроків та позакласних заходів з географії і біології та основ здоров'я;

☐ подати звітну документацію з педпрактики на перевірку за два дні до її завершення;

☐ звітувати про стан проходження виробничої (педагогічної) практики на засіданні кафедри загальної та регіональної географії та вчентій раді природничо-географічного факультету.

Магістрант-практикант має право:

☐ отримувати всі необхідні консультації від своїх методистів та вчителів;

☐ виносити пропозиції щодо вдосконалення організації та проведення практики.

Обов'язки методиста з педагогіки:

☐ бере участь у настановчій та підсумковій конференціях;

☐ забезпечує групову та індивідуальну методичну роботу зі магістрантами;

☐ проводить консультації з питань педагогічної діагностики розвитку особистості учня, методики виховної та навчальної роботи в школі;

☐ відвідує й аналізує виховні заходи та виховну роботу;

☐ оцінює педагогічну практику із занесенням оцінки в атестаційний лист.

Обов'язки методиста з психології:

☐ бере участь у настановчій та підсумковій конференціях;

☐ проводить конференції з питань вікових особливостей учнів старшого шкільного віку, методики вивчення особистості школяра, класного колективу, психолого-педагогічного аналізу уроку, вивчення пізнавальних інтересів учнів, їх творчих умінь, їх рівня абстрактного й образного мислення;

☐ контролює виконання завдань із психології;

☐ оцінює психолого-педагогічну характеристику магістранта, складеного на учня, та індивідуальні завдання з психології в атестаційному листку.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Магістранти проходять виробничу (педагогічну) практику на базах ЗЗСО м. Суми, а також у разі виробничої необхідності за умов погодження з адміністрацією ЗВО та дирекцією ЗЗСО – за межами міста та області. Термін практики – 6 навчальних тижнів. За кожним магістрантом закріплені методисти, в обов'язки яких входять надання методичної, фахової допомоги, контроль за станом педагогічної практики, питання виробничої дисципліни.

Для студентів, які планують проходити виробничу (педагогічну) практику на виїзді, необхідно для внесення у наказ про розподіл практикантів по ЗЗСО, завчасно подати керівнику практики лист-запрошення від директора освітнього закладу, у якому він буде проходити практику (додаток Е).

Упродовж педагогічної практики практиканти **зобов'язані** провести не менше **8 уроків** з географії та **8 уроків** з біології за чинними навчальними програмами, провести активну змістовну позакласну роботу з географії та біології, виконати обов'язки класного керівника. Кожен конспект уроку погоджується і затверджується вчителем-предметником, у разі відсутності

розгорнутого плану-конспекту магістрант до проведення уроку не допускається.

Робочий день триває від першого до останнього уроку за графіком роботи учнівського колективу, за яким закріплений магістрант.

Обов'язковим є проведення позакласного заходу, на якому присутні вчитель-предметник, методист з фаху, однокурсники. Кожен відвіданий методистом урок підлягає обов'язковому ґрунтовному науково-методичному аналізу. На останньому тижні педагогічної практики магістрант подає характеристику з місця її проходження, конспекти уроків та позакласних заходів, затверджені та оцінені методистом з фаху та вчителями-предметниками. Про проходження виробничої (педагогічної практики) практики магістрант звітує у формі заліку керівнику практики під час затвердження оцінки за виробничу педагогічну практику.

Обов'язки магістранта у період педагогічної практики

- магістрант працює в школі кожного дня **не менше 6 годин**, своєчасно виконує всю роботу, передбачену програмою педагогічної практики;
- у процесі практики магістрант веде щоденник практики встановленого зразка, у якому фіксуються результати спостережень за колективом класу, дає аналіз своєї освітньої роботи. В щоденник вносяться відгуки методистів та вчителів, загальний відгук керівника практики про проходження магістрантом виробничої педагогічної практики;
- магістрант дотримується правил внутрішнього розпорядку роботи освітнього закладу, в якій він проходить виробничу (педагогічну практику), розпорядження адміністрації закладу та керівника практики; у випадку невиконання вимог він може бути усунений від виконання практики;
- стосунки між магістрантом і вчителем повинні будуватися на основі поваги, такту, взаєморозуміння;
- в обов'язки старости магістрантської групи під час проходження практики входить: облік відвідування магістрантів, координаційний зв'язок між магістрантами та методистами;
- магістрант, усунений від проходження практики або робота якого визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав навчального плану;

- магістрант здійснює профорієнтаційну роботу з проведенням екскурсії до університету, факультету з обов'язковою відміткою про це в характеристиці;
- оцінка за практику виставляється за підсумком педагогічної діяльності магістранта у залікову книжку в розділ «Педагогічна практика».

ПОЗАКЛАСНА РОБОТА МАГІСТРАНТА ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

Крім проведення уроків зі своїх предметів, магістрант-практикант проводить позакласну роботу. Під час проходження виробничої (педагогічної практики) магістрант має змогу випробувати себе в ролі класного керівника, організовуючи учнів свого класу до позакласної роботи з предмету.

Мета такої роботи полягає у виробленні інтересів учнів до географії як навчальної дисципліни, формуванні національної самосвідомості почуття людської гідності, відповідальності за долю і майбутнє України.

Під час педагогічної практики магістрант **здійснює профорієнтаційну роботу** з проведенням екскурсії до університету, музею з обов'язковою відміткою про це в характеристиці.

Схема розробки позакласних заходів з географії і біології та основ здоров'я:

Титульний аркуш із зазначенням навчального закладу та підпорядкування, теми і форми заходу, відомостей про магістранта-практиканта, прізвища методистів.

Мета заходу.

Обладнання.

Час і місце проведення.

Зміст позакласного заходу.

Список використаної літератури.

Оцінка й відгук (стислий) учителя-предметника про науково-методичний рівень проведення заходу.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МАГІСТРАНТІВ З ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

На останньому тижні практики проводиться підсумкова конференція, до якої готуються викладачі і магістранти. Її мета – проаналізувати та узагальнити результати педагогічної практики, визначити успіхи та наголосити на недоліках у її підготовці та проведенні. Присутність магістрантів-практикантів та методистів є обов’язковою. У ході проведення підсумкової конференції порушуються проблеми, пов’язані з рівнем готовності магістрантів курсу виконувати професійні обов’язки вчителя географії і біології та основ здоров’я.

На підсумкову конференцію кожна академічна група готує стіннівку або пост у соціальних мережах кафедри (Facebook, Instagram) про проведену профорієнтаційну роботу в школі.

Для оцінювання пріоритетними є досягнення в таких видах діяльності:

- навчальна робота;
- позакласна робота зі спеціальності.

При оцінюванні також враховується:

- сумлінне виконання магістрантом вимог програми педагогічної практики, обов’язків магістранта-практиканта;
- дотримання магістрантом правил внутрішнього розпорядку освітнього закладу;
- відсутність зауважень дисциплінарного характеру;
- вчасне подання звітної документації з виробничої (педагогічної практики);
- участь у проведенні підсумкової конференції.

Критерії оцінювання магістрантів з виробничої (педагогічної) практики

№	Вид діяльності	Кількість балів
1	– вчасно прибули до виробничої бази практики; – сумлінно виконували обов’язки магістрантів-практикантів; – робочий день магістрантів-практикантів у освітньому закладі тривав у межах 6 годин; – проводили уроки на високому науково-методичному рівні більшість уроків оцінені на «відмінно»; – апробували раціональні форми роботи на уроках географії і біології та основ здоров’я, застосовували ефективні методи і прийоми роботи на уроках;	90-100 А

	– у першій половині практики в присутності одного з методистів провели заліковий позакласний захід із географії і біології та основ здоров'я на високому організаційному та методичному рівні; – відвідали та обговорили виховні заходи інших магістрантів-практикантів; – займалися взаємовідвідуванням навчальних занять інших магістрантів-практикантів із наступним їхнім аналізом; – вивчили учнівський колектив; – ознайомилися з досвідом роботи вчителів географії і біології та основ здоров'я; – надали допомогу школі в обладнанні кабінету географії і біології та основ здоров'я; – якісно підготували та вчасно подали на перевірку звітну документацію з педпрактики; – на високому методичному рівні провели профорієнтаційну роботу.	
2	– сумлінно виконували обов'язки магістрантів-практикантів; – одержали інструктаж на настановній конференції; – вчасно прибули до виробничої бази практики; – робочий день магістранта-практиканта в освітньому закладі тривав близько 6 годин; – проводили уроки на високому та достатньому науково-методичному рівні; – більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «відмінно» і «добре»; – продемонстрували вміння працювати на уроках географії і біології та основ здоров'я; – намагалися використовувати раціональні форми роботи на уроках географії і біології та основ здоров'я; – застосовували різноманітні методи і прийоми роботи на уроках географії і біології та основ здоров'я; – у присутності одного з методистів провели залікові позакласні заходи із географії і біології та основ здоров'я; – відвідали та обговорили позакласні заходи інших магістрантів-практикантів; – займалися взаємовідвідуванням навчальних занять магістрантів-співкурсників із наступним їхнім аналізом; – вивчили учнівський колектив; – ознайомилися з досвідом роботи вчителів-предметників навчального закладу; – на належному методичному рівні провели профорієнтаційну роботу; – мали незначні зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.	85-89 В
3	– сумлінно виконували обов'язки магістрантів-практикантів; – одержали інструктаж на настановній конференції; – вчасно прибули до виробничої бази практики; – робочий день магістранта-практиканта в освітньому закладі тривав близько 6 годин; – проводили уроки на достатньому науково-методичному рівні; – більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «добре»; – продемонстрували вміння працювати на уроках географії і біології та основ здоров'я;	75-84 С

	– у присутності одного з методистів провели залікові позакласні заходи із географії і біології та основ здоров'я; – відвідали та обговорили виховні заходи інших магістрантів-практикантів; – займалися взаємовідвідуванням навчальних занять магістрантів-співкурсників із наступним їхнім аналізом; – не провели на високому методичному рівні профорієнтаційну роботу; – мали зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з виробничої практики.	
4	– частково виконували обов'язки магістрантів-практикантів; – проводили уроки на достатньому або низькому науково-методичному рівні; – більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «добре» та «задовільно»; – продемонстрували недостатні вміння працювати на уроках географії і біології та основ здоров'я; – використовувалися лише окремі методи та прийоми навчання на уроках географії і біології та основ здоров'я; – провели залікові позакласні заходи із географії і біології та основ здоров'я на низькому організаційному рівні; – проігнорували взаємовідвідування; – не продемонстрували належного рівня сформованості професійно-педагогічних умінь; – мають суттєві зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з виробничої (педагогічної) практики.	65-74 Д
5	– недобросовісно виконували обов'язки магістрантів-практикантів; – присутність у навчальному закладі була епізодичною (у дні проведення уроків); – проводили уроки на низькому науково-методичному рівні; – більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «задовільно»; – не продемонстрували вміння працювати на уроках географії і біології та основ здоров'я – користувалися обмеженою кількістю традиційних методів та прийомів навчання на уроках географії і біології та основ здоров'я; – провели залікові позакласні заходи із географії і біології та основ здоров'я на низькому організаційному рівні; – проігнорували взаємовідвідування; – недостатньо вивчили учнівський колектив; – були відсутніми на настановній та підсумковій конференціях; – не продемонстрували належного рівня сформованості професійно-педагогічних умінь; – мають суттєві зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з виробничої практики.	60-64 Е
6	– Магістрант-практикант не виконав програми виробничої практики.	35-59 FX

ВИМОГИ ДО ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ МАГІСТРАНТА-ПРАКТИКАНТА

Оформлення звітної документації здійснюється до закінчення педпрактики. На **останньому тижні** магістрант-практикант зобов'язаний подати документацію всім методистам, які оцінюють завдання, виконані під час проходження педагогічної практики, про що ставиться відмітка в атестаційний лист.

Уся документація повинна бути магістрантами грамотно й охайно оформлена, складена в окрему папку з титульним листом (додаток А).

Перелік звітної документації керівнику практики:

☐ Звіт магістранта про проходження виробничої (педагогічної) практики (додаток Б).

☐ Атестаційний лист (додаток В).

☐ План проведення уроків з підписами вчителя у вигляді таблиці.

№ п/п	Дата уроку	Тема уроку	Оцінка вчителя	Підпис вчителя	Коментар до уроку (за потреби)

☐ По **два** конспекти проведених уроків з географії і біології та біології та основ здоров'я з оцінкою та підписом вчителя. Магістранти, що проходили педагогічну практику за межами м. Суми здають **всі конспекти уроків** з географії і біології та основ здоров'я з оцінками та підписом вчителя.

☐ Розробка проведеного й оціненого вчителем (або класним керівником) залікового позакласного заходу з географії.

☐ Розробка проведеного й оціненого вчителем позакласного заходу з біології та основ здоров'я.

☐ Характеристика магістранта-практиканта з навчального закладу (зі штампом та печаткою), підписана директором, учителем географії, учителем біології та основ здоров'я (додаток Д).

☐ Щоденник практики (з печатками та підписами, відгуками вчителів та методистів, оцінкою за виробничу (педагогічну) практику).

Звіт підписується магістрантом і складається за орієнтовним планом:

1. Термін та місце проходження виробничої (педагогічної) практики.

2. Виконана навчальна робота (скільки уроків було проведено, які з уроків виявилися найбільш вдалим, які методики та технології було використано тощо, дається самоаналіз уроку та аналіз відвіданого уроку одногрупника чи вчителя) (додаток Г).

3. Здійснена методична робота (описати про роботу в методичних кабінетах та лабораторіях, участь у нарадах методичних об'єднань учителів-географів, допомога вчителю в оформленні кабінету і т. п.).

4. Проведений позакласний захід з географії і біології та основ здоров'я (прозвітувати в якій формі був проведений захід, здійснити його об'єктивний аналіз).

5. Виконана науково-дослідницька робота (в галузі методики навчання географії та методики навчання біології та основ здоров'я).

6. Звіт про проведену профорієнтаційну роботу.

7. Загальні особисті враження від виробничої (педагогічної) практики.

8. Власні пропозиції щодо підвищення ефективності проходження практики (розподіл магістрантів, виробничі бази практик, контроль за продовженням практики тощо).

ДОДАТКИ

Додаток А

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Природничо-географічний факультет

Кафедра загальної та регіональної географії

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

з виробничої (педагогічної) практики

магістранта _____ курсу природничо-географічного факультету

(П.І.П. магістранта)

(місце проходження практики)

Керівник практики:

к.г.н., доц., зав. кафедри

загальної та регіональної географії

Корнус О.Г.

Підпис та оцінка

Суми – 202_

ЗВІТ ІЗ ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Магістранта-практиканта

Курс , група природничо-географічного факультету Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка

Школа №

Методист з географії

Методист з біології та основ здоров'я

Кількісні результати виробничої (педагогічної) практики:

а) кількість відвіданих уроків учителів; б) кількість відвіданих уроків практикантів; в) кількість проведених уроків з географії та біології та основ здоров'я; г) кількість проведених позакласних заходів з географії та біології та основ здоров'я; д) кількість відвіданих позакласних заходів з географії і біології та основ здоров'я.

Характеристика ходу початкового етапу виробничої (педагогічної) практики: (участь у настановчій конференції та бесіді з методистом; знайомство з керівництвом школи та вчителями; ознайомлення з планом роботи вчителя географії і вчителя біології та основ здоров'я; знайомство з учнями).

Аналіз проведеної навчально-виховної роботи з географії: і біології та основ здоров'я (складання тематичного плану на період виробничої (педагогічної) практики; відвідування уроків учителів з географії та біології та основ здоров'я, загальна коротка характеристика уроків; проведення уроків в закріплених групах та під час замінь, виготовлення наочних посібників та інших допоміжних матеріалів та їх, загальна коротка характеристика).

Аналіз проведеної позакласної роботи з географії: (загальна коротка характеристика відвіданих позакласних заходів з географії, проведених учителями та магістрантами-практикантами; опис підготовки до проведення позакласного заходу тему "_____"; самоаналіз проведеного заходу).

Аналіз проведеної позакласної роботи з біології та основ здоров'я: (загальна коротка характеристика відвіданих позакласних заходів з біології та основ здоров'я, проведених учителями та магістрантами-практикантами; опис підготовки до проведення позакласного заходу тему "_____"; самоаналіз проведеного заходу).

Аналіз проведеної науково-дослідної роботи з учнями: (тема науково-дослідної роботи; вивчена література за темою; опис проведених спостережень/експериментів за темою дослідження; назва виступу на методичному семінарі, аналіз ходу семінару; теми відвіданих семінарів, характеристика теоретичної підготовленості та практичних результатів семінарів).

Звіт про проведenu профорієнтаційну роботу магістранта-практиканта (у якій формі проводилася профорієнтаційна робота, в яких класах тощо).

Загальна особистісна характеристика педагогічної практики (оцінка результативності практики в аспекті формування професійних умінь мотивації, зауваження та побажання щодо організації практики).

Дата

Підпис магістранта-практиканта

АТЕСТАЦІЙНИЙ ЛИСТ

виробничої (педагогічної) практики магістранта _____
(П.І.П. повністю)

природничо-географічного факультету, спеціальності _____,
який проходив практику в _____
(вказати повну назву школи та її адресу, телефон)

у _____ класі, в період з _____ по _____.

№ п/п	Показники оцінювання	Відповідальна особа (П.І.Б. повністю)	Макс. балів до:	Набран і бали	Підпис
1.	Навчальна та позакласна робота з географії	Вчитель з географії _____	20		
2.		Методист з географії _____	20		
3.	Навчальна та позакласна робота з біології та основ здоров'я	Вчитель з біології та основ здоров'я _____	20		
4.		Методист з біології та основ здоров'я _____	20		
8	Профорієнтаційна робота	Методист з географії _____	10		
9.	Участь у настановчій та підсумковій конференції, оформлення звітної документації	Керівник практики _____	10		
10.	Підсумкова оцінка за виробничу (педагогічну) практику	Керівник практики _____	100		

ФОРМА СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА НАВЧАЛЬНИМ ЗАНЯТТЯМ

Дата _____ Клас _____ ПІБ учителя _____
 Кількість учнів _____ Кількість учнів з ООП _____ Предмет _____
 Тема: _____

Інструктаж з питань БЖД (за необхідністю): _____ (так/ні)

1. Під час проведення навчального заняття спостерігався розвиток і формування ключових компетентностей:

№	Ключова компетентність	0-3	Примітка
1.	Спілкування державною мовою		
2.	Спілкування іноземними мовами		
3.	Математична грамотність		
4.	Компетентності у галузі природничих наук		
5.	Екологічна компетентність		
6.	Інформаційно-комунікаційна компетентність		
7.	Навчання впродовж життя		
8.	Громадянська компетентність		
9.	Культурна компетентність		
10.	Ініціативність і підприємливість		

2. Робота учнів під час проведення навчального заняття

- ☐ Всі учні працювали під час проведення навчального заняття із зацікавленням, співпрацювали між собою (3 бали)
☐ Більшість учнів працювали під час заняття (2 бали)
☐ Усі учні були пасивними під час проведення НЗ, не залучалися до роботи (1 бали)

3. Оцінювання діяльності учнів під час проведення навчального заняття.

№	Діяльність учителя	0-3	Примітка
1.	Оцінює навчальні досягнення учнів, спираючись на розроблені критерії		
2.	Оприлюднює критерії оцінювання навчальних досягнень учнів		
3.	Надає учням час на обдумування відповіді		
4.	Супроводжує відповідь учня уточнюючими запитаннями		
5.	Забезпечує зворотний зв'язок щодо якості виконання/виконаного завдання		
6.	Спрямовує оцінювання навчальних досягнень на індивідуальний поступ учня		
7.	Використовує методики самооцінювання і взаємооцінювання учнів		
8.	Відзначає досягнення учнів, підтримує у них бажання навчатися		
9.	Добирає домашнє завдання, спрямоване на оволодіння ключовими компетентностями, озвучує критерії його оцінювання		

4. Спрямованість навчального заняття на формування суспільних цінностей

№	Діяльність учителя	0-3	Примітка
1.	Спрямовує зміст навчального матеріалу на виховання в учнів: патріотизму, поваги до державної мови, культури, закону		
2.	Реалізує наскрізні змістові лінії		
3.	Розвиває в учнів громадянську активність і відповідальність		
4.	Розвиває в учнів загальнолюдські цінності (соціальну		

	емпатію, толерантність, інклюзивну культуру тощо)		
5.	Розвиває в учнів навички співпраці та культуру командної роботи		

5. Використання інформаційно-комунікаційних технологій, обладнання, засобів навчання:

№	Діяльність учителя	0-3	Примітка
1.	Використовує інформаційно-комунікаційні технології, що сприяють оволодінню учнями ключовими компетентностями		
2.	Використовує електронні освітні ресурси		
3.	Використовує медіаресурси з навчальною метою		
4.	Використовує мережу Інтернет для пошуку навчальної інформації, виконання онлайн-завдань тощо		
5.	Використовує обладнання та засоби навчання для активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів		

6. Комунікація з учнями

№	Діяльність учителя	0-3	Примітка
1.	Співпрацює з учнями на засадах партнерства		
2.	Вислуховує та сприймає думки учнів, їх власну точку зору		
3.	Застосовує особистісно орієнтований підхід		
4.	Дотримується принципів академічної доброчесності		

7. Організація роботи з учнями з особливими освітніми потребами (у разі їх наявності)

№	Діяльність учителя	0-3	Примітка
1.	Планує роботу під час проведення начального заняття із урахуванням індивідуальних потреб учнів з ООП		
2.	Адаптує/модифікує зміст навчального матеріалу до індивідуальних освітніх можливостей учнів з ООП		
3.	Використовує спеціально розроблені завдання та залучає до спільної роботи учнів з ООП		
4.	Дотримується відповідного темпу уроку індивідуальним навчальним можливостям учнів з ООП		
5.	Забезпечує корекційну спрямованість освітнього процесу		
6.	Конструктивно співпрацює з асистентом вчителя/дитини		

8. Досягнення мети, реалізація завдань та очікуваних результатів навчального заняття, мотивація до навчання.

№	Діяльність учителя	0-3	Примітка
1	Мета чітко простежується протягом навчального заняття, заняття спрямоване на розвиток ключових компетентностей, набуття життєвого досвіду, вміння його застосовувати в різних ситуаціях, учні вмотивовані до навчально-пізнавальної діяльності		

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ:

Високий рівень: 90-120 балів

Достатній рівень: 60-99 балів

Середній рівень: 30-59 балів

Низький рівень: 1-29 балів

Аналіз уроку провела(ів):

Ознайомлений (на) _____:

Зразок характеристики на магістранта-практиканта

Характеристика

Студентки-практикантки 2 курсу

Природничо-географічного факультету 761 групи

Сумського державного педагогічного університету

імені А. С. Макаренка

спеціальність 014 Середня освіта (Географія)

ПІБ

ПІБ

проходила педагогічну практику в

Комунальній установі Сумській загальноосвітній школі I-III ступенів №15 ім. Д. Турбіна із 4 жовтня по 12 листопада 2021 року на посаді вчителя географії та біології. Насамперед вона познайомилась з кожним учнем 10-ого класу, відвідала уроки. За час практики студентка ознайомилась з основними видами навчально-виховної роботи в школі.

Тетяна Олександрівна старанно готувалась до кожного уроку, добре володіє навчальним матеріалом, здійснювала міжпредметні зв'язки, враховувала індивідуальні особливості дітей. На уроках старалася прищеплювати учням інтерес до навчання, використовуючи різні прийоми та технології, які сприяють вивченню навчального матеріалу. Добре володіє методикою і критеріями дванадцятибального оцінювання досягнень учнів.

Під час уроків нагадувала про дисципліну. Уміло керувала роботою учнів на уроці, доступно пояснювала, повторювали і закріплювали вивчене.

Директор Гончаренко С.О.

Вчитель географії: Швачко В.В.

Вчитель біології: Борисова В.В.

Гончаренко С.О.

Швачко В.В.

Борисова В.В.

Зразок листа про направлення на виробничу (педагогічну) практику

**БАГАТИРСЬКИЙ ЗАКЛАД ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ І-ІІІ
СТУПЕНІВ ВЕЛИКОНОВОСІЛКІВСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ**

вул. Шкільна, буд. 18, с. Багатир, Волноваський район Донецька область.

85530, тел. +38(099) 026-61-87, e-mail: 21978230@mail.gov.ua

Код ЄДРПОУ 21978230

№ _____ На № _____ від _____

ХАРАКТЕРИСТИКА

П.І.Б.

магістрантки 761 групи спеціальності 014 Середня освіта (Географія)

Сумського державного педагогічного імені А.С. Макаренка

_____ проходила виробничу практику за місцем роботи у Багатирському ЗЗСО І-ІІІ ст. Великоновосілківської селищної ради з 4 жовтня по 14 листопада. Вона викладала уроки географії в 10-11 класах та біології в 10-му класі.

Під час проходження виробничої (педагогічної) практики Яна Геннадіївна показала належну науково-теоретичну підготовку, уміння застосовувати знання на практиці, проявила себе ініціативною, добросовісною, старанною і відповідальною особою. На уроках веде себе впевнено, добре знає зміст матеріалу, намагається залучати в освітній процес усіх учнів класу.

До роботи ставиться сумлінно, постійно прагне підвищити свій професійний рівень, зарекомендувала себе як гарний викладач з предмету географії та біології. Уміло керувала роботою учнів на уроці, доступно пояснювала, повторювала і закріплювала вивчене. Всі етапи уроку були методично дотримані, прийоми навчання були влучно підібрані. Виробнича практика пройшла на належному методичному рівні та заслуговує на високу оцінку.

Директор
Вчитель географії
Вчитель біології та
здоров'я людини

Г. В. Телли
М.В. Свиридова
О.В. Пасхалова

**ОХТИРСЬКА МІСЬКА РАДА
ОХТИРСЬКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА І-ІІІ СТУПЕНІВ №5
ІМЕНІ Р.К. РАПІЯ**

ОХТИРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

вул. Армійська, 107, м. Охтирка, Сумська обл., 42700, т. (05446) 3-15-13,
р/р UA 638201720344220004000095443 Держказначейська служба України,
м. Київ, МФО 820172, код ЄДРПОУ 33683577 e – mail: ozosh_5rapiy@ukr.net
Вих. № 469 від 29 вересня 2021 року

Декану природничо-географічного
факультету Сумського державного
педагогічного університету імені
А.С. Макаренка
Міронєць Л.П.

Адміністрації Охтирського закладу загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів
№5 імені Р.К. Рапія просить Вас направити студентку VI курсу рівня «Магістр»
природничо-географічного факультету, спеціальність «Географія» _____
_____ для проходження навчальної практики в закладі освіти.

Умови проходження практики гарантуємо.

Директор

Ольга СОТНІКОВА

Навчальне видання

**Методичні вказівки до проведення виробничої (педагогічної)
практики у закладах загальної середньої освіти для здобувачів освіти
другого рівня (магістерського) вищої освіти за ОПІ Середня освіта
(Географія. Біологія та здоров'я людини)**

Укладачі:

Корнус Олеся Григорівна – кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри загальної та регіональної географії Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка;

Міронєць Людмила Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан природничо-географічного факультету Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка;

Король Олена Миколаївна – кандидат педагогічних наук, ст. викладач кафедри загальної та регіональної географії Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Суми: СумДПУ, 2021 р.
Свідоцтво ДК № 231 від 02.11.2000 р.

Відповідальна за випуск **О. Ю. Кудріна**
Комп'ютерний набір та верстка **О. Г. Корнус**

Здано в набір 14.01.2022 р. Підписано до друку 22.01.2022 р. Формат 60x84/16.
Гарн. Times New Roman. Папір друк. Друк ризогр. Умовн. друк. арк. . Обл.-
вид. арк. . Тираж 50 прим.

СумДПУ імені А. С. Макаренка
40002, м. Суми, вул. Роменська, 87
Виготовлено на обладнанні СумДПУ імені А. С. Макаренка